JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MARCO DARMON
21 päivänä syyskuuta 1994 *

1. Corte Suprema di Cassazione on esittänyt 21.1.1993 antamallaan määräyksellä yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksen tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen [1] (jäljempänä 'yleissopimus') 5 artiklan 3 kappaleen tulkinnasta riita-asiassa, jonka tosiseikat selvitetään lyhyesti seuraavassa.

2. Huhtikuussa vuonna 1987 Antonio Marinari, jonka kotipaikka on Italiassa, talletti Lloyd's Bankin — kotipaikka Lontoo — Manchesterin sivukonttoriin velkakirjoja ("promissory notes"), joiden vasta-arvo oli 752 500 000 USD; ne oli antanut Filippiinien tasavallan hallinnollinen alue Negros Oriental ja edunsaajana oli beirutilainen Zubaidi Trading Company. Edellä mainitusta määräyksestä käy ilmi, että avattuaan kuoren pankin työntekijät olivat kieltäytyneet palauttamasta velkakirjoja ja ilmoittivat poliisille niiden epäilyttävästä alkuperästä; minkä vuoksi pääasian kantaja oli pidätetty ja velkakirjat oli takavarikoitu.

3. Kun englantilainen tuomioistuin oli vapauttanut Marinarin, hän nosti Lloyd's Bankia vastaan kanteen Tribunale di Pisassa saadakseen korvatuksi vahingon, jonka pankin työntekijöiden menettely oli hänelle aiheuttanut. Marinarin kanteessa ei vaadita, kuten hänen avustajansa täsmensi suullisen käsittelyn aikana, velkakirjojen palauttamista vaan pankin velvoittamista maksamaan vahingonkorvauksena 795 500 000 USD, joka vastasi velkakirjojen vasta-arvoa, ja lisäksi 43 000 000 USD korkoina, kuluina ja vahingonkorvauksena.

4. Lloyd's Bank esitti väitteen Italian tuomioistuimen toimivallan puuttumisesta sillä perusteella, että vahinko, joka on perustana tapahtumapaikan tuomioistuimen toimivallalle, oli sattunut Englannissa. Marinari, Zubaidi-yhtiön tukemana, pyysi hakemuksella, että Corte Suprema di Cassazione ratkaisee ennakolta tämän toimivaltakysymyksen.

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 304, s. 1).

5. Tämän vuoksi tämä ylemmänasteinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

"Onko sovellettaessa 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kappaleen toimivaltasääntöä, jota on täsmennetty yhteisöjen tuomioistuimen 30.11.1976 asiassa 21/76 antamalla tuomiolla, käsitteen 'sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui' katsottava tarkoittava yksinomaan paikkakuntaa, jossa on sattunut aineellinen henkilö- tai esinevahinko, vai voidaanko sillä tarkoittaa myös paikkakuntaa, jossa kantajalle on aiheutunut varallisuusvahinko?"

6. Ennen kuin tarkastellaan edellä tarkoitettua tekstiä, on syytä tutkia yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tässä asiassa ottaen huomioon ne olosuhteet, joissa asia on saatettu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

7. Corte Suprema di Cassazionen käsiteltävänä ei ole valitus alemman oikeusasteen tuomioistuimen päätöksestä, vaan asia on saatettu sen käsiteltäväksi Italian siviilioikeudenkäymiskaaren 41 pykälän nojalla, jonka mukaisesti, jos asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsittelevän tuomioistuimen toimivalta kiistetään, asianosaiset voivat saada hakemuksella viimeksi mainitun tuomioistuimen lykkäämään asian ratkaisemista siihen asti, kunnes ylempi tuomioistuin on ratkaissut toimivaltakysymyksen.

8. Vaikka on kiistatonta, että viimeksi mainittu on pöytäkirjan 2 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu tuomioistuin, se ei kuitenkaan anna asiassa päätöstä suoraan, koska asia on Tribunale de Pisan käsiteltävänä, eikä se ole pöytäkirjassa tarkoitettu tuomioistuin, koska sen käsiteltävänä ei ole valitus, eikä asia ole sen ratkaistavana yleissopimuksen 37 artiklan mukaisesti.

9. Palauttakaamme mieleen, että pöytäkirjan 3 artiklan 1 kappaleessa, johon Corte Suprema di Cassazione ilmeisesti perustaa ennakkoratkaisupyyntönsä, määrätään seuraavaa:

"Jos yleissopimuksen tai muiden 1 artiklassa mainittujen tekstien tulkintaa koskeva kysymys tulee esille 2 artiklan 1 kappaleessa mainitussa tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan sen."

10. On kuitenkin syytä huomata, että koska tämä tuomioistuin käsittelee asiaa siviilioikeudenkäymiskaaren 41 pykälän mukaisesti, asiassa annettavaa päätöstä voidaan pitää vastauksena kansallisen lainsäädännön mukaiseen ennakkoratkaisukysymykseen, jossa tällä tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta, eikä tästä päätöksestä voida valittaa.

11. Mandrioli kirjoittaa teoksessaan *Corso di diritto processuale civile* seuraavasti: [2]

"... l'istanza di regolamento non apre affatto un nuovo grado di giudizio, ma apre solo una parentesi che si inserisce nell'ambito del giudizio di primo grado. Chiusa questa parentesi, il guidizio prosegue sui suoi normali binari; la pronuncia sulla giurisdizione appartiene alla sentenza di primo grado anche se, naturalmente, questa parte della sentenza non è più impugnabile" [3].

12. Arvioin tämän vuoksi, että koska asia on saatettu oikeassa järjestyksessä yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on vastattava esitettyyn kysymykseen.

13. Kysymys koskee aineellisesti sitä, onko 5 artiklan 3 kappaleen mukaista toimivaltaa määritettäessä vahinkoon syy-yhteydessä olevan tapahtuman välittömien vaikutuksien (fyysinen henkilö- tai esinevahinko) lisäksi otettava huomioon myös vahingolliset vaikutukset kantajan varallisuuteen (varallisuusvahinko).

14. On syytä muistaa, että tätä määräystä eli käsitettä "sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui" käsitellään parhaillaan vireillä olevassa asiassa Shevill, [4] josta olen antanut ratkaisuehdotuksen viime heinäkuun 14 päivänä, ja sen lisäksi tästä määräyksestä on annettu kaksi yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota: Mines de potassa d'Alsace ja Dumez France ja Tracoba. [5]

15. Ensiksi mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on luonut määräyksestä "sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui" itsenäisen käsitteen; kyseessä oli rajat ylittävä saastumista koskeva riita-asia, jossa Ranskaan sijoittautuneen ranskalaisen yhtiön katsottiin olevan vastuussa saastumisesta ja vahinkoa kärsi Alankomaissa asuva puutarhuri.

16. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että 5 artiklassa määrätyn erityisen toimivallan perustana on

"... tietyissä tarkkaan määritellyissä tapauksissa riita-asian ja tuomioistuimen välisen erityisen kiinteän yhteyden olemassaolo, jolloin tätä tuomioistuinta voidaan pyytää ratkaisemaan asia prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella" [6],

2 — Osa 1, "Nozioni introduttive e disposizioni generali", Giappichelli editore, Torino, 1989.

3 — 34 kohta, s. 182. Vapaa käännös: "... toimivaltakysymyksen käsittelyssä (Italian korkeimmassa oikeudessa) ei ole ollenkaan kyse uuden oikeusasteen toimivallasta, vaan kyse on välivaiheesta ensimmäisessä oikeusasteessa pidettävässä käsittelyssä. Kun tämä vaihe on päättynyt, asian käsittelyä jatketaan tavalliseen tapaan; ensimmäisen oikeusasteen asiana on ratkaista toimivaltakysymys, mutta luonnollisestikaan tästä päätöksen osasta ei voida enää valittaa."

4 — Asia C-68/93.

5 — Asia C-220/88, tuomio 11.1. 1990 (Kok. 1990, s. I-49).

6 — 11 kohta.

mutta vahinkoa kärsineen suojaamisen tarpeeseen ei viitattu.

17. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että käsitteen "sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui" on katsottava tarkoittavan

"... sekä sen paikkakunnan tuomioistuinta, missä vahinko on ilmennyt, että sen paikkakunnan tuomioistuinta, missä vahinkoon syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut" [7].

18. Oikeustieteessä esitettiin erisuuntaisia näkemyksiä sekä tämän tuomion perusteluista että asian ratkaisusta. Menemättä jo päättyneen keskustelun yksityiskohtiin haluaisin muistuttaa, että Droz [8] kritisoi tätä päätöstä sillä perusteella, että siinä annetaan "toissijaisesti" vahinkoa kärsineille mahdollisuus saattaa asia kotipaikkansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, joten päätös suosii oikeuspaikkana kantajan kotipaikan tuomioistuinta. Gothot ja Holleaux [9] eivät antaneet tuomiolle tätä vaikutusta, vaan katsoivat päin vastoin, että tuomion merkitys rajoittui

"... tapauksiin, joissa vahinkoon syy-yhteydessä oleva tapahtuma ja vahingon ensimmäinen aineellinen ilmentymä ovat alunperin toisistaan erillään" [10].

19. Asiassa Dumez annettu tuomio antoi yhteisöjen tuomioistuimelle tilaisuuden päättää tämä keskustelu.

20. Palauttakaamme mieleen tämän asian tosiseikat. Kaksi ranskalaista emoyhtiötä oli nostanut Ranskassa kanteen saksalaisia pankkeja vastaan yhtiöiden kahden tytäryhtiön konkurssiin joutumisesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi; näiden tytäryhtiöiden tehtävänä oli toteuttaa Saksassa kiinteistöön liittyvä liiketoimi. Kanteen perusteena oli se, että konkurssin syynä oli ollut rakennustöiden keskeytyminen pankkien irtisanottua rakennuttajalle annettavan lainan ehdot.

21. Ehdotin yhteisöjen tuomioistuimelle sellaisen kannan hylkäämistä, jonka mukaan tunnustettaisiin toimivaltaiseksi sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa välillisesti vahinkoa kärsineelle oli aiheutunut vahinkoa. Yhteisöjen tuomioistuin noudatti tätä ehdotusta ja totesi, että

"Tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sääntöä, josta määrätään 27 päivänä syyskuuta

7 — Tuomiolauselma.

8 — *Recueil Dalloz Sirey* 1977, nro 40, s. 614.

9 — *La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 — Compétence judiciaire et effets des jugements dans la CEE*, Jupiter, 1985.

10 — 89 kohta, s. 50.

1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 3 kappaleessa, ... ei voida tulkita siten, että siinä sallittaisiin kantajan, joka väittää itselleen aiheutuneen vahinkoa välitöntä vahinkoa kärsineiden muiden henkilöiden vahingon seurauksena, nostaa kanne vahingon aiheuttajaa vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimissa, jossa kantaja itse on todennut omaisuudelleen aiheutuneen vahingon" [11].

22. Tiivistetysti voidaan todeta, että kanteen nostaminen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vahingon määrä määräytyy — toisin sanoen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vahinko on kärsitty eikä sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vahinko on ilmennyt — ei ole sallittua välillistä vahinkoa kärsineen lisäksi myöskään välitöntä vahinkoa kärsineelle, sillä muutoin otettaisiin käyttöön oikeuspaikkana kantajan kotipaikan tuomioistuin, mitä yleissopimuksen 3 artiklassa on nimenomaisesti haluttu välttää.

23. Julkisasiamies Warnerilla on jo ollut tilaisuus lausua tämänsuuntaisesti asiassa Rüffer antamassaan ratkaisuehdotuksessa [12]

"Yhteisöjen tuomioistuin ei ole koskaan harkinnut tai vielä vähemmän todennut, että sen paikkakunnan tuomioistuin, missä vahinko on sattunut, voisi olla kantajana olevan yrityksen kotipaikan tuomioistuin tai sen paikkakunnan tuomioistuin, missä yrityksen toiminnalle aiheutuneen vahingon suuruus on vahvistettu" [13].

24. Samaa mieltä ovat muutoin olleet ne kansalliset tuomioistuimet, jotka ovat joutuneet ottamaan kantaa siihen, onko omaisuuden sijaintipaikan tuomioistuin toimivaltainen alueella, jossa alkuperäisen vahingon seurauksena aiheutunut taloudellinen menetys on ilmennyt. Olen jo tarkastellut joidenkin sopimusvaltioiden tuomioistuinten tästä kysymyksestä tekemiä päätöksiä, ja viittaan tämän osalta ainoastaan aikaisemmin asiassa Dumez antamani ratkaisuehdotuksen 20—24 kohtaan.

25. Toisin kuin pääasian kantaja väittää, asiassa Mines de Potasse d'Alsace annettuun tuomioon ei voida missään tapauksessa perustaa toisenlaista tulkintaa sillä perusteella, että yhteisöjen tuomioistuin on siinä todennut, että

"... silloin kun sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun perustava tapahtuma on sattunut eri paikkakunnalla kuin siellä, missä vahinko on toteutunut, käsitteen 'sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui' ... on tulkittava tarkoittavan sekä sen paikkakunnan tuomioistuinta, missä vahinko on ilmennyt, että sen paikkakunnan tuomioistuinta, missä vahinkoon syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut".

26. Tässä asiassa oli nimittäin kysymys monimutkaisesta tapahtumasarjasta, jossa vahinkoon syy-yhteydessä oleva tapahtuma on alunperin sattunut eri sopimusvaltiossa kuin siellä, missä vahinko on ilmennyt. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa sen sijaan, kuten Ison-Britannian hallitus on perustellusti huomauttanut, vahinkoa aiheuttanut

11 — Tuomiolauselma.

12 — Asia 814/79, Rüffer, tuomio 16.12.1980 (Kok. 1980, s. 3807).

13 — S. 3836.

tapahtuma (eli Lloyd's Bankin työntekijöiden moitittu toiminta) oli sattunut Isossa-Britanniassa, missä alkuperäinen vahinko (velkakirjojen takavarikko ja vangitseminen) oli *ilmennyt*. Ainoastaan välillinen vahinko (taloudellinen menetys) oli *kärsitty* Italiassa.

27. Kyseessä on siten erityinen tapaus, jossa vahinko oli aiheutettu ja sen välittömät seuraukset ovat ilmenneet samalla alueella ja jossa alkuperäinen vahinko oli edelleen aiheuttanut kantajan omaisuuden vähentymisen toisessa sopimusvaltiossa.

28. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei olekaan aikaisemmin joutunut suoranaisesti ratkaisemaan tällaista kysymystä, tähän kysymykseen annettavan vastauksen ainekset sisältyvät kuitenkin selkeästi edellä mainittuihin tuomioihin; on vain erotettava, ja tämä on ratkaisevaa toimivallan määrittämisessä, se paikka, missä vahinko on ilmennyt, siitä paikasta, missä vahinko on kärsitty.

29. Yhteisöjen tuomioistuin on tästä aiheesta antamassaan ensimmäisessä tuomiossa katsonut ainoastaan vahingon ilmenispaikan ratkaisevaksi toimivaltaista tuomioistuinta määritettäessä. Vieläkin selkeämmin mielestäni asiassa Dumez antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on ilmaissut kielteisen suhtautumisensa myöhempien taloudellisten seuraamusten huomioon ottamiseen viittamaalla "sen paikkakunnan tuomioistuimeen, missä alkuperäinen vahinko on ilmennyt" [14] eli vahingon ilmenemispaikan tuomioistuimeen.

30. Jos varallisuusvahingon toteamispaikan tuomioistuin tunnustettaisiin toimivaltaiseksi, se merkitsisi sitä, että vahingon *ilmenispaikan* erityisyyttä toimivallan määritysperusteena ei tunnustettaisi, koska se samaistettaisiin *paikkaan, jossa vahinko on kärsitty*.

31. Tällainen laaja tulkinta johtaisi myös kantajan kotipaikan tuomioistuimen käyttöön ottamiseen oikeuspaikkana, koska yleensä vahinko kärsitään juuri vahingon kärsijän kotipaikassa. Tämä olisi selkeästi ristiriidassa yleissopimuksen 5 artiklan kanssa, jonka tavoite ilmentää yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan hyvän oikeudenkäytön vaatimusta.

32. Tällainen ratkaisu olisi siis yleissopimuksen hengen vastainen. Tämän lisäksi minun ehdottamani ratkaisu olisi sopusoinnussa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön logiikan ja linjan kanssa.

33. Palauttakaamme ensiksi mieleen, että

"... yleissopimuksen 5 ja 6 artiklan mukainen erityinen toimivalta on poikkeus periaatteesta, jonka mukaan sen valtion tuomiois-

14 — 21 kohta.

tuimet ovat toimivaltaisia, missä vastaajalla on kotipaikka, ja sitä on tulkittava suppeasti" [15].

34. Juuri tämän tavoitteen vastaista olisi se, että toimivaltaa määritettäessä sallittaisiin alkuperäisen vahingon seurauksena olevan taloudellisen vahingon huomioon ottaminen.

35. Mutta erityisesti tällainen ratkaisu edistäisi kilpailevien oikeuspaikkojen lisääntymistä, kun taas yhteisöjen tuomioistuin on korostanut asiassa Effer [16] antamassaan tuomiossa, että

"... yleissopimukseen sisältyy joukko sääntöjä, joilla pyritään muun muassa estämään se, että yksityisoikeuden alalla kilpailevat oikeudenkäynnit kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa lisääntyisivät, ja näissä säännöissä sallitaan oikeusvarmuuden periaatteen ja asianosaisten edun mukaisesti sen kansallisen tuomioistuimen määrittäminen, joka on alueellisesti soveltuvin ratkaisemaan riidan" [17].

36. Asiassa Dumez antamassaan tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin ilmaisi uudelleen huolensa oikeudenkäyntipaikkojen lisääntymisestä ja toimivallan "paloittelun" vaarasta, joka on olemassa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi nimittäin, että

"... on välttämätöntä ehkäistä se, että toimivaltaisten tuomioistuinten määrä lisääntyy, koska tämän takia suurenisi vaara ristiriitaisista päätöksistä, jotka ovat yleissopimuksen 27 artiklan 3 kappaleen mukaisesti peruste olla tunnustamatta tuomiota tai antamatta eksekvatuuria" [18].

37. Näin ollen ehdottamani ratkaisu ei aseta kyseenalaiseksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Dumez antaman tuomion mukaista oikeudenkäytäntöä. Sen sijaan ehdotukseni on tämän tuomion luonnollinen jatke.

38. Arvioidessaan tätä tuomiota [19] Gaudemet-Tallon on katsonut, että

"Koska asiassa Dumez annetussa tuomiossa ei hyväksytä toimivaltaiseksi vahinkoa välillisesti kärsineiden kotipaikan tuomioistuinta ja siinä otetaan huomioon ainoastaan välitön vahinko sekä käytetään ilmaisuja 'sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä alkuperäinen vahinko on ilmennyt' ja 'sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä alkuperäinen vahinko sattui' (vrt. 10, 15, 20 ja 21 kohta),

15 — Asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, 19 kohta). Ks. myös vastaavasti asia C-26/91, Handte, tuomio 17.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3967, 14 kohta).

16 — Asia 38/81, Effer, tuomio 4.3.1982 (Kok. 1982, s. 825).

17 — 6 kohta.

18 — 18 kohta.

19 — *Revue critique de droit international privé*, 1990, sivulta 367 eteenpäin.

tästä tuomiosta saa sen käsityksen, että ainoastaan sen paikkakunnan tuomioistuin on toimivaltainen, missä ensimmäinen vahinko on ilmennyt. Tosin yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee tässä asian ainoastaan välillistä vahinkoa kärsineen osalta, mutta ei ole mitään syytä siihen, että se antaisi toisenlaisen vastauksen silloin, kun on kysymys välitöntä vahinkoa kärsineen vahingosta, joka aiheuttaa tälle edelleen muita, useimmiten tämän kotipaikassa ilmeneviä vahingollisia seurauksia.

Siten olennaista ei ole se, missä vahinkoa kärsinyt *kärsi* vahingon, sillä yleissopimuksen tavoitteena ei olennaisesti ole vahinkoa kärsivän suojaaminen, mikä olisi voinut johtaa kantajan kotipaikan tuomioistuimen käyttöön ottamiseen" [20].

39. Olen täysin edellä esitetyn analyysin kannalla, jota olen muuten kehittänyt edelleen asiassa Dumez antamassani ratkaisuehdotuksessa. [21]

40. Tämä kanta on sitä paitsi oikeuskirjallisuudessa vallitseva.

41. Huet [22] arvioi myös, tosin kysymyksen muodossa, että asiassa Dumez annetun tuomion merkitys ylittää tapauksen, jossa joku on kärsinyt vain välillistä vahinkoa

"Eikö yhteisöjen tuomioistuin haluakin sanoa myös, että jos välittömästi vahinkoa kärsinyt nostaa kanteen sellaisen vahingon vuoksi, erityisesti taloudellisen, joka on seurausta alkuperäisestä vahingosta, ainoastaan alkuperäisen vahingon ilmenemispaikan tuomioistuin on toimivaltainen?" [23]

42. Myös Ison-Britannian oikeustieteessä vastustetaan toimivallan antamista sen paikkakunnan tuomioistuimelle, jossa myöhemmät taloudelliset vahingot ovat ilmenneet. Näin Collins

"Even though in one sense a plaintiff may suffer economic loss at the place of its business, that is not sufficient to confer jurisdiction on that place, for otherwise the place of business of the plaintiff would almost automatically become another basis of jurisdiction" [24].

20 — S. 375.
21 — Ks. erityisesti 24 kohta.
22 — *Journal de droit international*, 1990, sivulta 498 eteenpäin.
23 — S. 501, in fine.
24 — *The Civil Jurisdiction and Judgements Act 1982*, 1983, 4. luku, s. 60.

43. O'Malley ja Layton arvioivat samoin, että

"It seems in such a case that the economic consequences of the damage should be distinguished from the damage itself (not necessarily an easy task in economic torts) and the location of the estate or person suffering damage by reason of the harmful event is not necessarily the location of the damage" [25].

44. Saksan oikeustieteen kanta on samansuuntainen — se on kuitenkin ristiriidassa Saksan hallituksen käsiteltävänä olevassa asiassa tukeman kannan kanssa; erityisesti Kropholler [26] korostaa *forum shoppingin* vaaraa siinä tapauksessa, että hyväksyttäisiin toimivaltaiseksi sen paikkakunnan tuomioistuin, missä myöhemmät vahingot ovat sattuneet.

45. Tämän kirjoittajan mukaan

"Es spricht viel dafür, den Ort des (weiteren) Schadenseintritts nach erfolgter Rechtsgutverletzung für die Zuständigkeitsbegründung nicht ausreichen zu lassen. Denn sonst würde die Deliktszuständigkeit auf Kosten des in Art. 2 verankerten Grundsatzes des Beklagtenwohnsitzes stark ausgedehnt und einem Klägergerichtsstand angenähert" [27].

46. Lisäksi on mielenkiintoista todeta, että myöskään ne kirjoittajat, joiden mukaan 5 artiklan 3 kappaleen perustana on vahinkoa kärsineen suojeleminen, [28] eivät ollenkaan väitä, että tässä määräyksessä perustettaisiin toimivalta myöhemmän vahingon ilmenispaikan tuomioistuimelle. Bourel [29] kirjoittaakin

"Siten tarkastelu sekä oikeustieteen että oikeuskäytännön kannalta paljastaa selkeästi, että vahingon sattumispaikan käsitteen on katsottava tarkoittavan, oikeudenvastaisen käyttäytymisen tapahtumapaikkaan liittyvässä merkityksessä sitä paikkakuntaa, missä (välittömästi tai välillisesti) vahinkoa kärsivälle aiheutuu välittömästi vahinkoa sillä het-

25 — *European Civil Practise*, Sweet and Maxwell, 1989, s. 427, 17.50. Ks. myös P. Kaye: *Civil Jurisdiction and Enforcement of Foreign Judgements*, Professional Books, 1987, erit. s. 583.

26 — *Europäisches Zivilprozeßrecht, Kommentar zum EuGVÜ*, Hamburg, 1987.

27 — 5 artiklan 45 kohta. Vapaa käännös: "On suositeltavaa, ettei toimivaltaa määritettäessä pidetä ratkaisevana oikeudenloukkauksen jälkeen sattuneen myöhemmän vahingon ilmenispaikkaa. Muutoin sopimukseen perustumatonta toimivaltaa vahingonkorvausta koskevissa asioissa laajennettaisiin huomattavasti tavalla, joka on ristiriidassa 2 artiklassa vahvistetun vastaajan kotipaikan tuomioistuin -periaatteen kanssa ja joka lähestyisi kantajan kotipaikan tuomioistuimen toimivallan tunnustamista."

28 — Ks. tämän osalta P. Bourelin huomautus yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta asiassa Mines de potasse d'Alsace, *Revue critique de droit international privé*, 1977, s. 568—576. Bourel ei sivulla 572 epäröi kirjoittaa: "Kaikki nämä näkökohdat johtavat siten siihen, että ajatusta vahinkoa kärsineen suojelusta ei voida jättää keskustelun ulkopuolelle sillä perusteella, että se olisi 5 artiklan 3 kappaleelle vieras. Olen jopa sitä mieltä, että ainoastaan tämän ajatuksen avulla voidaan ratkaista kysymys käsitteen 'sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui' määrittelystä."

29 — "Du rattachement de quelques délits spéciaux en droit international privé", *Recueil des Cours, Académie de droit international de la Haye*, 1989, II, kokoelman 214 nide, sivulta 251 eteenpäin.

kellä, kun vahinkoa aiheuttava tapahtuma sattuu, eikä huomioon oteta vahingon seurauksia, jotka saattavat ilmetä toisella paikkakunnalla, erityisesti kantajan kotipaikassa" [30].

47. Vahinkoa kärsinyt voisi itse asiassa nostaa kanteen valintansa mukaan vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa, sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko on aiheutettu, vahingon ilmenispaikan tuomioistuimessa tai myös sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko on todettu eli missä se on myöhemmin kärsitty, mikä väistämättä johtaisi *forum shoppingin* suosimiseen.

48. Olen tämän vuoksi sitä mieltä, että yleissopimuksen 5 artiklan 3 kappaletta ei voida tulkita siten, että toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen välittömän vahingon seurauksena taloudellista vahinkoa kärsinyt voisi nostaa kanteen väitettyä vahingon aiheuttajaa vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä tämä taloudellinen vahinko on kärsitty.

49. Ehdotan siten, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee sille esitetyn kysymyksen seuraavasti:

"Tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kappaletta on tulkittava siten, että siinä ei sallita kantajan, joka väittää itselleen aiheutuneen toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen välittömän vahingon seurauksena taloudellista vahinkoa, nostaa kanne vastaajaa vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä tämä taloudellinen vahinko on kärsitty."

30 — 164 kohta, s. 386.